

BARTOSZ KUCZYŃSKI ▶▶

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1231-6320>**Potrzeba matką sportu**[recenzja książki *Historia chińskiego sportu*]**Necessity is the mother of sport**[book review *Historia chińskiego sportu*]**Необходимость – мать спорта**[рецензия книги *Historia chińskiego sportu*]

Niezależnie od tego, w którym miejscu na świecie się znajdujemy ani z jaką kulturą mamy do czynienia, sport zajmuje ważne miejsce w życiu wielu ludzi. Służy on nie tylko jako ćwiczenie fizyczne, mające na celu podtrzymanie zdrowia czy ukształtowanie określonych zestawów umiejętności potrzebnych w pracy i życiu codziennym; poza *stricte* użytkowym zastosowaniem pełni także funkcję rozrywkową. Sport, chociaż często wymaga dużego wysiłku, pozwala również na odpoczynek mentalny i relaksację. Wiele konkurencji sportowych, zwłaszcza polegających na drużynowych starciach, urosło do olbrzymich rozmiarów pod względem popularności oraz inwestowanych w nie środków finansowych, czego najlepszy przykład stanowi piłka nożna. Najlepsi w swoich dziedzinach zawodnicy cieszą się statusem celebrytów, a turnieje są często traktowane jako ważne wydarzenia społeczne. Jest to efekt rozwoju sportu i zmian w jego postrzeganiu przez ludzi na przestrzeni wieków, prezentujących się odmiennie w różnych krajach. „Historia chińskiego sportu” autorstwa Wang Kaia, jak wskazuje tytuł, przedstawia przebieg tych procesów w kontekście starożytnej kultury chińskiej. Pojawienie się

okoliczności sprzyjających zbudowaniu silnej kultury fizycznej w Chinach wynikało z wielu czynników naturalnych, historycznych, kulturowych i filozoficznych, pod wieloma względami unikatowych dla tej cywilizacji. Upadki rządzących dynastii, ustanawianie nowych oraz związane z tym zmiany społeczne przyczyniały się też do zmiany sytuacji sportu, czasami wpływającymi na niego pozytywnie, a czasami hamującymi jego rozkwit.

„Historia chińskiego sportu” wchodzi w skład serii pod tytułem „Historia chińskiej cywilizacji”, na którą składają się stosunkowo krótkie publikacje omawiające różne aspekty dorobku kultury chińskiej. Książka składa się z 94 stron i jest podzielona na 7 rozdziałów, z których każdy poświęcony jest poszczególnemu okresowi historycznemu, rozpoczynając od legendarnej Dynastii Xia oraz Dynastii Shang i Zhou, a kończąc na dwóch ostatnich dynastiach cesarskich Chin, czyli Ming i Qing. Rozdziały przedstawiają historię sportu z czasów jednej lub kilku dynastii, w zależności od ich znaczenia dla jego rozwoju bądź regresu. Wszystkie są z kolei podzielone na liczne podrozdziały, skupiające się na popularnych w danym okresie dyscyplinach sportowych, wykorzystywanych do ich uprawiania narzędziach i akcesoriach, powiązaniach między rozwojem sportu a kultywowaną wówczas filozofią lub religią, a także na konkretnych zmianach społecznych, politycznych i ideowych skutkujących zmianą ówczesnych trendów sportowych. Bardziej szczegółowe opisy poprzedzają krótkie wstępy na początku rozdziałów. Pełnią one funkcję streszczenia dla historii sportu w danym okresie i przedstawiają zwięźle najważniejszy aspekt opisywanych dalej przemian. Na samym końcu książki zamieszczono tabelę ukazującą chronologię chińskich dynastii, która pomaga czytelnikowi niezaznajomionemu wcześniej z historią Chin w szybkim zorientowaniu się w ramach czasowych przytaczanych w tekście.

„Historia chińskiego sportu”, pomimo swojej niewielkiej objętości, jest w stanie zaskoczyć czytelnika bogactwem treści. Jej najważniejszą część stanowią opisy realiów historycznych epoki, a następnie ich wpływ na kształt wychowania fizycznego, z początku niekwalifikującego się jeszcze do miana sportu. Wiele stron poświęconych jest wkładowi potrzeb militarnych wczesnego społeczeństwa chińskiego w rozwój kultury fizycznej; ze względu na ciągłe zagrożenie najazdami barbarzyńców i wojnami domowymi, regularne ćwiczenia stały się koniecznością dla żołnierzy, a z czasem także dla reszty ludności, która musiała być zawsze gotowa na kryzys. To w naturalny, płynny

sposób prowadzi odbiorcę do kolejnego aspektu starożytnego sportu, czyli do narzędzi wojennych, później wykorzystywanych także do zawodów, takich jak łuk w konkursach strzeleckich czy miecz, oczywiście kluczowy dla sztuki fechtunku zarówno w boju, jak i w walce turniejowej. Książka w dużej mierze skupia się również na znaczeniu sportu w ramach idei filozoficznych i religijnych, które pojawiały się w Chinach. Idea nieśmiertelności i wiecznego zdrowia oraz myśl taoistyczna i buddyjska wymagały od człowieka podtrzymywania dobrej kondycji fizycznej oraz zdrowego stylu życia, co sprzyjało popularyzacji sportu i tworzeniu nowych odmian sportu, takich jak specjalne ćwiczenia ruchowe i oddechowe. To samo odnosi się do konieczności nauki samoobrony w czasach niestabilności politycznej w kraju, co spowodowało rozwój sztuk walki, lub po prostu konieczności znalezienia sposobu na odwrócenie się od ponurej rzeczywistości, dzięki czemu powstawały bardziej złożone i kreatywne dyscypliny. Wśród nich wyróżniono kilka konkurencji, m.in. *cuju*, czyli starochińską wersję piłki nożnej, rzucanie strzałkami do dzbana i konne polo. W książce nie pominięto kwestii turniejowych gier planszowych; chińskie szachy, *go* czy *chupu* otrzymały własne podrozdziały, w których opisano stopniowy wzrost ich popularności. Przy opisie wielu rodzajów sportu zwrócono uwagę na najbardziej zainteresowaną nimi grupę społeczną, a w kilku podrozdziałach podkreślono także zwiększony poziom zaangażowania kobiet w danych aktywnościach sportowych.

„Historia chińskiego sportu” porusza fascynującą tematykę, a sposób jej ukazania jest przystępny i interesujący. Książka systematycznie przemieszcza się przez wszystkie okresy historyczne starożytnych Chin, przedstawiając dokładnie korzyści i problemy dla sportu w tamtych czasach. Poprzez przytaczanie ciągów przyczynowo skutkowych ewolucja wychowania fizycznego, konkurencji sportowej, a także gier planszowych zarysowuje się wyjątkowo klarownie. Niestety nie wszystkie elementy składowe tej dziedziny zostały podsumowane wyczerpująco. Przy ustępach dotyczących niektórych dyscyplin jedynymi zawartymi informacjami na ich temat są nazwy, typ (np. sztuki walki) oraz okresy ich najwyższej popularności. Brakuje za to opisu zasad konkurencji, przez co zrozumienie funkcjonowania omawianego sportu miejscami staje się znacznie trudniejsze lub niemożliwe. W takim wypadku czytelnik musi zadowolić się dołączonymi ilustracjami przedstawiającymi przebieg zawodów. Mimo tego „Historia chińskiego sportu”

pozostaje użytecznym i przyjemnym w lekturze kompendium wiedzy dla osób pragnących zgłębić kolejne tajniki kultury chińskiej.

BARTOSZ KUCZYŃSKI

Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Fosa Staromiejska 3, 87-100 Toruń
Bartosz9k9@gmail.com

Bibliografia

| Wang Kai (2017). *Historia chińskiego sportu*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.